

Lagrådsremiss

Bättre möjlighet till skuldsanering

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 8 oktober 2010

Tobias Billström

Magnus Medin
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslår regeringen att möjligheten att bevilja skuldsanering för näringsidkare utvidgas. Även om näringsidkaren bedriver en verksamhet som är av mer än ringa omfattning, ska han eller hon inte hindras från att få skuldsanering.

Det föreslås också att skuldernas ålder inte längre ska beaktas särskilt vid bedömningen av om det är skäligt att bevilja skuldsanering. Också i fall då merparten av skulderna är relativt nya ska skuldsanering kunna beviljas om detta i övrigt är motiverat.

Ändringarna syftar framför allt till att förbättra förutsättningarna för näringsidkare att fortsätta att bedriva näringsverksamhet eller att starta om efter ekonomiska svårigheter.

Vidare föreslås det att förutsättningarna för att gallra uppgifter om skuldsanering i samband med kreditupplysningsverksamhet blir desamma för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet som för övriga fysiska personer.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2011.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2006:548).....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	8
4	Bättre möjlighet till skuldsanering.....	8
5	Ikraftträdande.....	19
6	Konsekvenser och kostnader	19
7	Författningskommentar.....	21
7.1	Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173).....	21
7.2	Förslaget till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2006:548).....	22
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Vägen tillbaka för överskuldsatta (SOU 2008:82)	24
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	30
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2008:82).....	35
Bilaga 4	Lagförslag i utkast till lagrådsremiss	36
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna (utkast till lagrådsremiss).....	39

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173),
2. lag om ändring i skuldsaneringslagen (2006:548).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Häri genom föreskrivs att 8 § kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2010:1073

Föreslagen lydelse

8 §

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes. *Gäller uppgiften skuldsanering, ska den gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.*

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om
behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

2.2 Förslag till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2006:548)

Härigenom föreskrivs i fråga om skuldsaneringslagen (2006:548) dels att 5 § ska upphöra att gälla, dels att 4 och 13 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

4 §

Skuldsanering får beviljas en gäldenär med hemvist i Sverige som är fysisk person, om

1. gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid, och
2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom eller henne.

Den som är folkbokförd i Sverige *skall* vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 *skall* särskilt beaktas *skuldernas ålder*, omständigheterna vid *deras* tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Föreslagen lydelse

4 §

Den som är folkbokförd i Sverige *ska* vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 *ska* särskilt beaktas omständigheterna vid *skuldernas* tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Är gäldenären näringsidkare, får skuldsanering beviljas endast om näringsverksamheten är av enkelt slag.

13 §¹

Om det framgår av ansökan om skuldsanering eller annan tillgänglig utredning att gäldenären inte uppfyller villkoren enligt 4 *eller* 5 § eller inte får beviljas skuldsanering på grund av 6 §, *skall* Kronofogdemyndigheten avslå ansökan.

Om det, sedan beslut har meddelats enligt 14 § andra stycket om att inleda skuldsanering, framkom-

Om det framgår av ansökan om skuldsanering eller annan tillgänglig utredning att gäldenären inte uppfyller villkoren enligt 4 § eller inte får beviljas skuldsanering på grund av 6 §, *ska* Kronofogdemyndigheten avslå ansökan.

Om det, sedan beslut har meddelats enligt 14 § andra stycket om att inleda skuldsanering, framkom-

¹ Senaste lydelse 2006:745.

mer att förutsättningarna för skuld-
sanering enligt denna lag inte är
uppfyllda, *skall* Kronofogdemyn-
digheten avslå ansökan. Ansökan
får också avslås, om gäldenären
inte inställer sig personligen vid
ett sammanträde eller om gälde-
nären i övrigt inte medverkar vid
ärendets handläggning.

mer att förutsättningarna för skuld-
sanering enligt denna lag inte är
uppfyllda, *ska* Kronofogdemyn-
digheten avslå ansökan. Ansökan
får också avslås, om gäldenären
inte inställer sig personligen vid
ett sammanträde eller om gälde-
nären i övrigt inte medverkar vid
ärendets handläggning

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

3 Ärendet och dess beredning

Skuldsanering infördes i svensk rätt genom skuldsaneringslagen (1994:334). Den lagen ersattes den 1 januari 2007 av den nuvarande skuldsaneringslagen (2006:548).

Genom beslut den 19 april 2007 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppgift att lämna förslag om skuldnedsättning för över-skuldsatta företagare med personligt ansvar för företagets skulder. Utredningen skulle också undersöka varför privatpersoner som är så skuldsatta att de inom överskådlig framtid inte kan betala sina skulder inte söker, eller inte beviljas, skuldsanering. Utredningen skulle, beroende på vad undersökningen visade, föreslå åtgärder som underlättar för dessa gäldenärer att ta sig ur överskuldssättningen (dir. 2007:29).

Utredningen, som antog namnet 2007 års insolvensutredning, lämnade i september 2008 delbetänkandet Vägen tillbaka för över-skuldsatta (SOU 2008:82). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2008/7782/L2).

Beredningsunderlaget har, särskilt med tanke på förslaget i lagrådsremissen om att aktiva näringsidkare ska kunna få skuldsanering, kompletterats genom att en promemoria med utkast till lagrådsremiss har remissbehandlats. Lagförslagen i utkastet till lagrådsremiss återges i *bilaga 4*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga i lagstiftningsärendet.

Orsakerna till att privatpersoner blir över-skuldsatta och andra frågor med anknytning till skuldsanering har också behandlats av Kronofogdemyndigheten i rapporten Alla vill göra rätt för sig (se KFM Rapport 2008:1).

4 Bättre möjlighet till skuldsanering

Regeringens förslag: Möjligheten att bevilja skuldsanering för näringsidkare utvidgas. Att den näringsverksamhet som en fysisk person bedriver är av mer än ringa omfattning ska inte hindra att han eller hon får skuldsanering.

Skuldernas ålder ska inte längre beaktas särskilt vid bedömningen av om det är skäligt att bevilja skuldsanering.

Ändringarna syftar framför allt till att förbättra förutsättningarna för näringsidkare att fortsätta att bedriva näringsverksamhet eller att starta om efter ekonomiska svårigheter.

Det ska gälla samma förutsättningar för att gallra uppgifter om skuldsanering i samband med kreditupplysningsverksamhet för fysiska personer som bedriver näringsverksamhet som för övriga fysiska personer.

Regeringens bedömning: För närvarande bedömer regeringen inte att utredningens övriga förslag ska genomföras. Regeringen kommer noga att följa utvecklingen på området.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens i fråga om att skuldernas ålder inte längre ska särskilt beaktas och att bl.a. absolut preskription inte bör införas. I betänkandet föreslås att bedömningen av en gäldenärs oförmåga att betala sina skulder ska avse de närmaste åren och att den betalningsplan som fastställs vid skuldsaneringen som huvudregel ska vara tre år. Det föreslås inte att möjligheten för aktiva näringsidkare att få skuldsanering ska utökas.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna instämmer i utredningens förslag och bedömning eller har inga invändningar mot dem. *Sveriges Riksbank* och *Hovrätten över Skåne och Blekinge* är tveksamma till de föreslagna ändringarna och anser det nödvändigt att analysera konsekvenserna av förslagen för att de ska kunna ta ställning till dem. *Finansinspektionen*, *Centrala studiestödsnämnden*, *Svenska Bankföreningen*, *Svensk Inkasso* och *Finansbolagens förening* avstyrker förslagen om en ändrad insolvensprognos och en förkortad betalningsplan. Även *Föreningen Sveriges kronofogdar* avstyrker en så långtgående ändring av insolvensprognosen som utredningen föreslår. Ett fåtal remissinstanser uttalar sig i frågan om aktiva näringsidkare bör kunna få skuldsanering. *Finansinspektionen*, *Kronofogdemyndigheten*, dåvarande *Verket för näringslivsutveckling (Nutek)*, numera *Tillväxtverket*, och *Sveriges advokatsamfund* förespråkar att aktiva näringsidkare ska kunna få skuldsanering.

Förslagen och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna instämmer i förslagen och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss eller har inga invändningar mot dem. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser att den föreslagna ändringen avseende aktiva näringsidkare behöver analyseras ytterligare. *Lunds tingsrätt* och *Svenskt Näringsliv* avstyrker det förslaget. De anser att ett genomförande av förslaget inte kommer att leda till de önskade effekterna; de är av uppfattningen att skuldsanering kommer att beviljas i ytterst få fall. *Ackordscentralen* påpekar att lagen om företagsrekonstruktion kan tillämpas på aktiva näringsidkare med betalningssvårigheter. *Svensk Inkasso* anser att det för aktiva näringsidkare i stället bör införas en möjlighet till fristående ackord. Några remissinstanser anser att utredningens samtliga förslag bör genomföras.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Bättre möjligheter till skuldnedläggning för näringsidkare

Ett av regeringens övergripande mål är att skapa förutsättningar för ytterligare arbeten i fler och växande företag och att därigenom bryta utanförskapet. Entreprenörskap är avgörande för att öka sysselsättningen och lägga grunden för välfärden. Fler än för närvarande bör ges möjlighet att förverkliga sina ambitioner genom att starta och driva företag.

Enligt den granskning av Sverige som Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) gjorde år 2007 behöver riskerna med att driva företag begränsas, och det är särskilt viktigt att insolvenslagstiftningen ändras. Den möjlighet som finns för näringsidkare att få sina

skulder avskrivna efter en konkurs bedömer OECD som alltför restriktiv. Snabb avskrivning av skulder lyfts fram som en central faktor för att den som tidigare drivit ett företag ska starta om, och just erfarenheter från en tidigare verksamhet har visat sig öka chansen att det nya företaget ska växa snabbt och lägga grunden för fler arbetstillfällen.

Även regeringen gör bedömningen att gällande rätt i ett par avseenden innebär onödiga begränsningar, inte bara för näringsidkare som gått i konkurs och som vill starta på nytt utan även för näringsidkare som aktivt bedriver verksamhet.

Näringsidkare kan ha samma behov av skuldsanering som övriga fysiska personer

En gäldenär med hemvist i Sverige som är fysisk person kan beviljas skuldsanering och därigenom befrias från ansvar för betalningen av de skulder som omfattas av skuldsaneringen. För att skuldsanering ska beviljas krävs att gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att det inte kan antas att han eller hon kommer att kunna betala sina skulder inom överskådlig tid. Vidare krävs att det med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden är skäligt att skuldsanering beviljas.

Särskilda begränsningar gäller dock för näringsidkare. En näringsidkare får beviljas skuldsanering endast om det finns särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet. Begränsningen till verksamhet av ringa omfattning innebär att endast företagare som har sin huvudsakliga försörjning genom inkomst från annat håll än från företaget och vars verksamhet närmast har karaktären av extraknäck kommer i fråga (jfr prop. 1995/96:5 s. 167).

Utredningen har övervägt om även personer som försörjer sig på sin näringsverksamhet bör kunna få skuldsanering men stannar för att inte lämna något sådant förslag.

År 2009 fanns det ca 15 000 enskilda näringsidkare med skulder registrerade i Kronofogdemyndighetens utsköknings- och indrivningsdatabas och myndigheten bedömer att knappt 3 000 av dessa skulle uppfylla de generella kraven för skuldsanering.

Regeringen är av uppfattningen att näringsidkare genom möjlighet till skuldsanering bör få lika goda förutsättningar att ta sig ur en ekonomiskt ohållbar situation som löntagare, en uppfattning som delas av många remissinstanser. Medan en löntagare med en viss skuldbörda kan få skuldsanering och bli fri från skulderna efter fem år, tvingas en näringsidkare med motsvarande skulder att antingen betala av på skulden under en obegränsad tid eller avsluta sin näringsverksamhet för att kunna få skuldsanering. I praktiken finns det betydande likheter mellan en enskild företagares och en löntagares ekonomiska förhållanden, och det är inte tillfredsställande att personer med snarlika försörjningsförhållanden och orsaker till överskuldssättning behandlas på olika sätt. Företagare har dessutom i allmänhet en mer begränsad inkomsttrygghet från socialförsäkringarna än vad löntagare har och är betydligt mer utsatta vid sjukdom eller andra händelser som påverkar arbetsförmågan.

En näringsidkare som har betalningssvårigheter kan visserligen under vissa förutsättningar få till stånd ett särskilt förfarande för att rekonstru-

era sin verksamhet enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. Några remissinstanser anser att denna möjlighet är tillräcklig för aktiva företagare med betalningsproblem. Förfarandet är, som bl.a. *Företagarna* framhåller, dock inte alltid anpassat för en enskild näringsidkares betalningssvårigheter. En företagsrekonstruktion syftar till att rekonstruera en verksamhet. En näringsidkare kan ha stora skulder som inte i sig beror på brister i hans eller hennes rörelse. Det kan röra sig om skulder som hänför sig till en tidigare konkurs eller till en förlustförsäljning av en fastighet. En del av skulderna kan också ha uppkommit när verksamheten stått stilla på grund av sjukdom eller olycksfall. I sådana fall då det främst är fråga om en ekonomisk rehabilitering av den fysiska personen och inte en rekonstruktion av företagets verksamhet lämpar sig inte förfarandet för företagsrekonstruktion – då passar skuldsaneringsförfarandet bättre.

Vid en företagsrekonstruktion ska för övrigt en rekonstruktörs arvode för arbete och utlägg liksom kostnaderna för handläggningen hos domstolen betalas av gäldenären. För en kategori av företagare med begränsade ekonomiska resurser är skuldsanering även av denna anledning det enda realistiska förfarandet. För närvarande kan ett offentligt ackord endast åstadkommas inom ramen för företagsrekonstruktion. Även om ett fristående ackord skulle införas, bygger också detta förfarande på att gäldenären bekostar det.

Företagarna anför att egenföretagarna kan komma i kläm när de inte kan få skuldsanering samtidigt som företagsrekonstruktion och ackord inte passar för dem. Som *Tillväxtverket* framhåller gynnar det varken borgenärer, gäldenärer eller samhället i övrigt att denna grupp är helt utestängd från skuldsanering.

Det är svårt att närmare bedöma hur många näringsidkare som skulle få skuldsanering om det ges möjlighet till detta i fler fall. Det finns dock ingen anledning att ifrågasätta Kronofogdemyndighetens bedömning att några tusen enskilda näringsidkare skulle kunna komma i fråga för skuldsanering.

Förhållandet till företagsrekonstruktion och konkurs

Att förutsättningarna för skuldsanering och företagsrekonstruktion samtidigt kan vara uppfyllda är inget problem. Båda förfarandena bygger på gäldenärens aktiva medverkan och i praktiken kan gäldenären knappast ha intresse av att medverka till att ett förfarande inleds medan ett annat pågår. Även om skuldsaneringslagen innehåller regler om att ett skuldsaneringsärende ska förklaras vilande i fall en ansökan om offentligt ackord tas upp, har man utgått ifrån att denna situation sällan inträffar (jfr prop. 1993/94:123 s. 174).

Konkurs är naturligtvis det överordnade förfarandet för att hantera en enskild näringsidkares insolvens. Det förfarandet erbjuder olika åtgärder som kan behöva vidtas i en insolvenssituation, t.ex. möjlighet att återvinna rättshandlingar och hantera tvistiga fordringar. Redan i dag kan förutsättningarna för konkurs och skuldsanering samtidigt vara uppfyllda, och båda förfarandena kan alltså i och för sig vara tillämpliga på en och samma person. Valet av lösning för att hantera gäldenärens betal-

ningsproblem kommer att avgöras med utgångspunkt i vad gäldenären och borgenärerna har mest att vinna på i det enskilda fallet. I praktiken kommer skuldsanering för näringsidkare med pågående verksamhet förutsätta att borgenärerna gynnas jämfört med om gäldenären försätts i konkurs. Liksom för närvarande kommer borgenärernas inställning till skuldsanering att spela en roll; borgenärernas vilja att godta ett förslag till skuldsanering liksom deras inställning beträffande särskilda typer av fordringar kan ha betydelse för möjligheten att genomföra en skuldsanering. Det finns ingen anledning att lagstiftningen hindrar skuldsanering för näringsidkare så länge borgenärerna i det särskilda fallet accepterar detta som en lämpligare lösning än t.ex. konkurs. Ibland kan det ju visa sig vara en fördel för borgenärerna att låta gäldenären fortsätta sin verksamhet även om förutsättningarna för konkurs i och för sig är uppfyllda. Finns det inga nämnvärda tillgångar att sälja och täcker ett överskott under alla förhållanden främst kostnaderna för konkurs, har borgenärerna i regel inget att vinna på en konkurs. Inte minst för sådana fall är det rimligt att lagstiftningen erbjuder företagare samma möjlighet till skuldsanering som andra fysiska personer. Det viktiga är att en borgenär som ser möjlighet till större utdelning på sina fordringar i ett konkursförfarande kan ansöka om att gäldenären försätts i konkurs och att ansökan om skuldsanering då förfaller. En sådan möjlighet finns i gällande rätt (32 § första stycket skuldsaneringslagen).

Det är möjligt att bestämma ett förbehållsbelopp och en betalningsplan för näringsidkare...

Utredningen pekar på tänkbara praktiska svårigheter med att låta aktiva näringsidkare få skuldsanering som i huvudsak hänför sig till bestämmandet av en betalningsplan.

Vid en skuldsanering ska, i den mån gäldenärens ekonomiska förhållanden medger det, det bestämmas en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran ska betalas. Det belopp som ska fördelas mellan borgenärerna ska bestämmas så att skuldsaneringen tar i anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som ska förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning (det s.k. förbehållsbeloppet). Betalningsplanen ska löpa under fem år, om det inte finns särskilda skäl att bestämma en kortare tid. Har gäldenären förmåga att betala av på sina skulder, föreslår Kronofogdemyndigheten normalt att betalningsplanen ska löpa under fem år. I undantagsfall föreslås en kortare betalningsperiod. Det har t.ex. skett i fall då gäldenären lider av en livshotande sjukdom eller har uppnått en hög ålder. Under betalningsperioden kvarstår skulderna till viss del och kan återgå till ursprunglig nivå om gäldenären missköter sina åtaganden. Det är först när gäldenären fullgjort betalningarna i enlighet med betalningsplanen som han eller hon definitivt befrias från ansvar för betalningen av de fordringar som omfattas av skuldsaneringen.

En företagares inkomster är relativt ofta oregelbundna. Kan en jämn inkomst inte garanteras, finns det en risk att företagaren i något skede får svårt att följa betalningsplanen eller får ett orimligt stort överskott vilket i sin tur kan leda till att någon borgenär efter ansökan hos Kronofogde-

myndigheten får beslutet om skuldsanering upphävt eller ändrat. Utredningen bedömer risken för detta som stor. Den möjlighet som gällande rätt medger att fastställa ett belopp att betalas i perioder, t.ex. halvårs- eller kvartalsvis, bör dock kunna användas om detta är nödvändigt för att näringsidkaren ska bli mindre känslig för variationer i verksamhetens resultat. Med en sådan tillämpning bedömer regeringen att problemen med oregelbundna inkomster under skuldsaneringsperioden kan hanteras.

Utredningen anser det också problematiskt för Kronofogdemyndigheten att avgöra vilken av gäldenärens egendom som kan behöva säljas och vilket belopp som gäldenären ska förbehållas för sin och sin familjs försörjning. Vid bestämmande av förbehållsbeloppet ska bestämmelserna om villkor för utmätning av lön i utsökningsbalken vara vägledande. Det händer redan i dag att Kronofogdemyndigheten i samband med beslut om verkställighet enligt utsökningsbalken måste ta ställning till vilka tillgångar en näringsidkare ska få ta undan för sin försörjning och vilka som ska säljas. Motsvarande bedömning kan göras i ett skuldsaneringsärende. Det kan för övrigt antas att många näringsidkare som skulle komma i fråga för skuldsanering kommer att ha varit föremål för verkställighetsåtgärder och inte har annat av värde än de tillgångar som han eller hon bör få behålla. Mer värdefulla tillgångar kommer redan att ha sålts när gäldenären ansöker om skuldsanering. Regeringen delar därmed den bedömning som Kronofogdemyndigheten gjort, nämligen att det inte skulle innebära några större svårigheter för myndigheten att bestämma förbehållsbeloppet för näringsidkare.

... och skuldsaneringslagen ger även i övrigt förutsättningar att bedriva näringsverksamhet under en pågående skuldsanering

Vid skuldsaneringen får det bestämmas att vissa fordringar inte ska omfattas av skuldsaneringen, bl.a. fordringar som har uppkommit före den dag då beslut meddelas att inleda skuldsanering men som inte har förfallit till betalning. En checkkredit är exempel på en fordran som skulle kunna undantas. Det är vanligt att företagare använder en checkkredit för inköp av arbetsredskap och andra löpande utgifter. Skuldsaneringslagen ger också möjlighet att särskilt förbehålla gäldenären medel för betalning av sådana fordringar som har undantagits. Var gäldenären skyldig att betala sådana skulder under skuldsaneringsperioden utan att hänsyn tagits till dem vid beräkningen av förbehållsbeloppet, skulle det finnas stor risk för att betalningsplanen inte kunde fullföljas. Lagen medger alltså att gäldenären får en realistisk möjlighet att klara av verksamhetens löpande driftskostnader under den tid som skuldsaneringen pågår.

Svenska Bankföreningen anser att det nuvarande undantaget för fordringar som inte omfattas av en skuldsanering för att de är förenade med viss i lagen angiven förmånsrätt bör utvidgas till att gälla samtliga förmånsrätter, t.ex. företagshypotek (jfr 7 § tredje stycket skuldsaneringslagen). Regeringen delar visserligen Bankföreningens mening att det saknas skäl för att en borgenär i något fall ska riskera att en fordran med förmånsrätt omfattas av skuldsaneringen, i den mån det finns tillgångar för att täcka fordringen. Det finns dock inte tillräckligt beredningsunderlag för att lägga fram ett sådant förslag. Ändringen är inte heller nödvän-

dig för att utvidga möjligheten till skuldsanering. De näringsidkare som avses komma i fråga för skuldsanering har typiskt sett inte företags-hypotek i sin verksamhet.

I den mån kostnader för sjukvård och liknande kan förutses beaktas de vid uträkningen av gäldenärens betalningsutrymme. Under den femårstid som betalningsplanen vid en skuldsanering normalt ska gälla inträffar det dock ofta förändringar i gäldenärens ekonomiska situation, och redan vid ganska små förändringar till det sämre kan det uppstå svårigheter för gäldenären att fullgöra sina skyldigheter enligt betalningsplanen. Även detta pekar utredningen på som ett problem. I samband med den senaste ändringen av skuldsaneringslagen övervägdes det om gäldenärens förbehållsbelopp borde bestämmas på något annat sätt (prop. 2005/06:124 s. 8). Med hänvisning till den praxis som utvecklats när det gäller att låta gäldenären få förbehålla sig ett mindre belopp för oförutsedda utgifter vid sidan av vad som direkt följer av löneexekutionsnormen, föreslogs ingen ändring av reglerna om förbehåll för gäldenären. I enlighet med vad som då angavs i förarbetena lämpar det sig inte att i lagen detalj-reglera dessa frågor. *Kronofogdemyndigheten* och *Föreningen Sveriges Kronofogdar* menar att det typiskt sett kan finnas större risk för varierande inkomster och oförutsedda utgifter för den grupp av näringsidkare som skuldsanering skulle aktualiseras för än för löntagare. Dessa remissinstanser bedömer dock att det inte för den skull finns behov av särskilda regler för näringsidkare. På motsvarande sätt som för löntagare kan det i stället avgöras från fall till fall om en företagare bör förbehållas något belopp vid sidan av vad som direkt följer av reglerna om löneutmätning.

Några remissinstanser anser att det finns risk för ett ökat antal ärenden om omprövning som en konsekvens av att gäldenärens förhållanden ändras under skuldsaneringen. Denna risk är dock inte större för aktiva företagare än för personer som startar en verksamhet kort tid efter ett beslut om skuldsanering.

Utredningen befarar också att skuldsanering för aktiva näringsidkare kan snedvrída konkurrensen. Denna bedömning grundas dock huvudsakligen på att betalningsplanen som regel föreslås vara tre år och att en sådan period avviker från de femåriga betalningsperioder som normalt förekommer i näringslivet för t.ex. rörelsefinansiering, leasing och avbetalning. Som framgår av denna lagrådsremiss väljer regeringen att inte lämna något sådant förslag om förkortad betalningsplan. Därmed bedöms inte heller konkurrensskäl hindra att näringsidkare får möjlighet till skuldsanering.

På motsvarande sätt som för övriga fysiska personer bör skuldsanering kunna beslutas också för personer som försörjer sig på näringsverksamhet om de uppfyller de generella kraven för att få skuldsanering, bl.a. att det bedöms som skäligt. Att näringsidkaren t.ex. överlåtit egendom till närstående eller på något annat illojalt sätt försökt att skydda sig mot betalningskrav bör i princip utesluta skuldsanering (jfr prop. 1993/94:123 s. 98). På samma sätt som för övriga fysiska personer får det ske en helhetsbedömning i varje enskilt fall (jfr prop. 2005/06:124 s. 40 f.).

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det finns möjlighet att med en tillämpning av nuvarande bestämmelser ta hänsyn till en näringsidkares särskilda förutsättningar i det enskilda fallet.

Fysiska personer bör kunna få skuldsanering även om de försörjer sig på näringsverksamhet men verksamheten bör vara av enkelt slag

Regeringen föreslår alltså att skuldsaneringslagen blir tillämplig också på fysiska personer som bedriver näringsverksamhet. Det ska inte spela någon roll om näringsverksamheten är av ringa omfattning eller inte.

Det bör emellertid även fortsättningsvis förutsättas att verksamheten är sådan att gäldenärens ekonomiska situation är relativt lätt att bedöma. Avsikten är ju att skuldsaneringsförfarandet ska vara enkelt och snabbt, vilket samtidigt innebär att det inte är avpassat för att hantera svårutredda ekonomiska förhållanden. Det är typiskt sett förhållandevis lätt att överblicka de ekonomiska förhållandena hos t.ex. den som bedriver hushållsnära tjänster eller enklare konsultverksamhet. I kunskapsföretagen räcker det många gånger med en dator eller telefon som arbetsverktyg. Kostnaderna för inkomsternas förvärvande och de övriga ekonomiska förhållandena är då i regel lätta att överblicka. Kravet att näringsverksamheten måste vara av enkel beskaffenhet för att en företagare ska kunna få skuldsanering bör alltså, som *Kronofogdemyndigheten* framhåller, i sak behållas. Är de ekonomiska förhållandena i företaget komplicerade eller annars svåra att överblicka, bör skuldsanering inte beviljas (se prop. 1995/96:5 s. 167 f.).

Nya skulder bör inte hindra en annars motiverad skuldsanering

Det kan finnas olika skäl till att ett företag kommer på obestånd; man kan ha missbedömt en investering eller ha drabbats av en negativ engångshändelse, t.ex. att en leverantör eller en viktig kund gått i konkurs. För en enskild näringsidkare är verksamhetens skulder också hans eller hennes egna skulder. Det personliga ansvaret för skulderna kvarstår efter en konkurs, och det kan få stora privatekonomiska följder att verksamheten måste läggas ned. När det gäller aktiebolag och andra juridiska personer drabbar skulderna primärt företaget, men även då kan skulderna i förlängningen drabba den fysiska person som genom sitt eget ägande står bakom näringsverksamheten. I aktiebolag med begränsad omsättning är det relativt vanligt att ägaren går i personlig borgen för bolagets skulder och alltså i praktiken blir personligen betalningsansvarig. Den som har drivit en egen rörelse eller har gått i borgen för sitt bolags förpliktelser och som misslyckats och dragit på sig stora skulder kan sakna möjlighet att genom eget arbete någonsin betala dessa.

Utredningen konstaterar att det i praktiken är svårt att få skuldsanering i rimlig tid efter en konkurs och en av de viktigaste förklaringarna bedöms vara den betydelse som skuldernas ålder har vid den allmänna skälighetsbedömningen. Skuldernas ålder är en av de omständigheter som ska beaktas särskilt vid bedömningen. Enligt förarbetena bör skuldsanering som regel vara utesluten om merparten av skulderna inte är äldre än tre till fyra år (se prop. 1993/94:123 s. 99). Kravet ger uttryck för den allmänna tanken bakom skuldsaneringslagen att gäldenären först ska ha försökt att på egen hand lösa sina ekonomiska problem, men som utredningen konstaterar är kravet inte avpassat för näringsidkare. Av de gäldenärer som ansöker om skuldsanering har personer som tidigare bedrivit näringsverksamhet den högsta genomsnittliga skuldbördan, och

sett till skuldbördan kvalificerar sig gäldenären i allmänhet för skuldsanering. Att skulderna härrör från en tidigare bedriven näringsverksamhet anses i förarbetena normalt böra beaktas positivt vid den allmänna skälighetsbedömningen (prop. 1993/94:123 s.100). Praxis är dock att en tidigare företagare inte beviljas skuldsanering om merparten av skulderna är nya. Kravet på skulder av viss ålder slår särskilt hårt mot företagare, eftersom de ofta i ett slag får en sådan skuldbörda att de kvalificerar sig för skuldsanering. Inte sällan har merparten av skulderna uppstått i nära anslutning till den tidpunkt då näringsidkaren hamnade på obestånd. Skulderna kan ha uppkommit som ett led i den sedvanliga verksamheten, men näringsidkaren kan också ha tagit betydande krediter kort tid före konkursen för att försöka rädda rörelsen.

Enligt regeringens mening är det rimligt att som utgångspunkt kräva att en gäldenär har försökt att komma till rätta med sin skuldbörda innan han eller hon beviljas skuldsanering. Inte minst för att skuldsaneringsinstitutet ska ha allmänhetens förtroende bör skuldernas ålder även fortsättningsvis kunna ha betydelse vid skälighetsbedömningen. Samtidigt delar regeringen utredningens och remissinstansernas uppfattning att den betydelse som för närvarande tillmäts denna omständighet innebär en klar nackdel och i onödan passiviserar en och annan. Det gäller framför allt personer som drivit företag och som skulle kunna starta om. Talar omständigheterna vid skuldernas tillkomst och i övrigt för skuldsanering, bör skuldsanering bl.a. i ett sådant fall kunna beviljas trots att merparten av skulderna är nya. Att gäldenären ska behöva vänta på skuldsanering tills skulderna blivit några år gamla försvårar en ekonomisk rehabilitering och kan leda till ett sämre utfall för borgenärerna.

Regeringen föreslår därför att skuldernas ålder inte längre särskilt ska beaktas vid den allmänna skälighetsbedömningen.

Gallring av uppgifter i kreditupplysningsverksamhet

En uppgift om skuldsanering beträffande en fysisk person som inte är näringsidkare ska i kreditupplysningsverksamhet gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades. Om en betalningsplan löper under längre tid, ska uppgiften gallras senast den dag då planen löper ut. Är den som har fått skuldsanering näringsidkare, gäller inte de nämnda begränsningsreglerna. Då gäller endast den generella regeln att en uppgift ska gallras när den inte längre är nödvändig med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Förutsättningarna för att gallra uppgifter om skuldsanering bör i fortsättningen vara desamma för fysiska personer som är näringsidkare som för övriga fysiska personer och en ändring behöver därför göras i kreditupplysningslagen (1973:1173). I övrigt behöver det inte göras någon ändring.

Övriga utredningsförslag

Det finns gäldenärer som är så skuldsatta som det krävs enligt lagen men som ändå inte ansöker om skuldsanering. Sådana s.k. evighetsgäldenärer har i vissa fall varit föremål för utmätning till och från i uppemot tjugo

år. Det är svårt att fastslå hur många evighetsgäldenärer det finns, men utredningen utgår ifrån att antalet avsevärt överstiger de ca 7 000 gäldenärer som varje år ansöker om skuldsanering.

Mycket tyder alltså på att många skulle kunna få skuldsanering redan med en tillämpning av de nuvarande reglerna i skuldsaneringslagen. Den kanske viktigaste förklaringen till att det fortfarande finns en stor grupp överskuldssatta är att många inte ansöker om skuldsanering. Orsakerna till detta varierar givetvis. En del resignerar och blir passiva, särskilt om de har drabbats av sjukdom, arbetslöshet eller någon annan livskris. Har gäldenären redan försökt nå en frivillig överenskommelse med borgenärerna utan att lyckas, kan det upplevas som utsiktslöst att få skuldsanering. Bland dem som inte ansöker om skuldsanering finns personer som skulle kunna vara i behov av god man eller förvaltare enligt föräldrabalken. Utredningen noterar att vissa personer inrättat sitt liv på ett sådant sätt att det kan vara svårt att vända tillbaka genom en skuldsanering. En och annan kan ha vant sig vid inkomster från svartarbete och inte anse det värt att begränsa sina ekonomiska ramar i fem år för att få skulderna avskrivna.

Som utredningen konstaterar finns det anledningar till att gäldenärer inte söker skuldsanering som är svåra att komma åt, i varje fall genom ändringar i skuldsaneringslagen. Utredningen har övervägt också andra lagstiftningsåtgärder för att komma till rätta med problemen, t.ex. absolut preskription, räntetak vid indrivning och sociala lån. Med hänvisning till svårigheten att överblicka konsekvenserna stannar utredningen dock för att inte lämna några sådana förslag. Regeringen delar utredningens bedömning att några sådana ändringar inte bör genomföras och att skuldsanering är den mest lämpliga åtgärden för att lösa skuldsättningsproblem. I stället ska man börja med att försöka nå ut till överskuldssatta genom bättre informationsinsatser och rådgivning. Både kommunerna och Konsumentverket har därför förstärkts med ytterligare resurser för år 2010 som används för ökade insatser från de kommunala budget- och skuldrådgivarnas sida. Detta bör kunna bidra till att fler gäldenärer fångas upp och får vägledning, t.ex. när det gäller möjligheten till skuldsanering. Konsumentverket har för övrigt det senaste året utarbetat metoder för att underlätta och kvalitetssäkra budget- och skuldrådgivarnas arbete. Regeringen kommer att följa utvecklingen.

Utredningen lämnar vissa andra förslag till ändringar i skuldsaneringslagen. Utredningen föreslår att skuldsanering ska kunna komma i fråga om gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon kan antas sakna förmåga att betala sina skulder inom de närmaste åren. Enligt gällande rätt ska gäldenären vara så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid. Det föreslås också att betalningsperioden förkortas till tre år som huvudregel.

Det finns ingen anledning att ifrågasätta utredningens bedömning att de föreslagna lättnaderna skulle vara positiva för många överskuldssatta gäldenärer. Med hänsyn till det ingrepp i den civilrättsliga avtalsrelationen som skuldsanering innebär bör denna möjlighet reserveras för de fall då någon har avsevärda skuldproblem. Regeringen anser att förslagen i utkastet till lagrådsremiss är väl avvägda i detta hänseende. Genomfördes ändringarna ökar risken att ingångna förpliktelser inte fullföljs. Enligt Kronofogdemyndighetens beräkningar riskerar antalet ansök-

ningar om skuldsanering att flerfaldigas och även de som med gällande ordning inte omfattas av regelverket skulle kunna beviljas skuldsanering. Det finns en risk att ett sådant förfaringsätt skulle kunna påverka den allmänna betalningsmoralen negativt.

Förutsättningarna för att få skuldsanering ändrades så sent som år 2007. Att det s.k. egenförsöket då togs bort ledde på kort tid till en fördubbling av antalet ansökningar. Det är lämpligt att effekterna av ändringen kan överblickas innan förutsättningarna ändras ytterligare. Enligt Kronofogdemyndigheten har också allt fler ansökningar beviljats de senaste åren i och med att myndigheten i större utsträckning gjort en totalbedömning av gäldenärens förhållanden.

En särskild fråga är om ändringarna bör genomföras för näringsidkare för att främja förutsättningarna att starta på nytt efter en konkurs.

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har på regeringens uppdrag analyserat konsekvenserna av utredningens förslag ur ett sådant perspektiv. I likhet med OECD bedömer Tillväxtanalys att förutsättningarna för entreprenörskap i och för sig kan förväntas gynnas av att bestämmelserna om skuldavskrivning mjukas upp, men myndigheten pekar samtidigt på möjliga negativa effekter av sådana regeländringar som föreslås, framför allt när det gäller kreditgivningen. Kreditgivningen kan inte antas försämrats till företagare generellt om utredningens förslag genomförs, men de låntagare som har sämst kreditvärdighet riskerar att påverkas genom antingen villkor eller avslag på kreditansökan. Myndighetens slutsats är att konsekvenserna för den grupp som kommer i fråga för skuldsanering bör studeras närmare innan det – vid sidan av genomförande av förslaget om skuldernas ålder – görs några fler ändringar.

Också från *Sveriges Riksbank, Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen* och *Svensk Inkasso* framförs liknande synpunkter.

Det är tydligt att utformningen av reglerna om skuldsanering påverkar gäldenärens och borgenärens agerande i samband med kreditgivning. En förkortning av betalningsperioden påverkar förstås inte borgenärens möjlighet att få betalt i de skuldsaneringsärenden där gäldenärens bristande betalningsförmåga mynnar ut i en skuldsanering utan betalningsplan. I andra fall avgör dock betalningsplanens längd hur stor andel av fordringarna som borgenärerna totalt får betalt för. Naturligtvis handlar det om en begränsad del av de totala krediterna som blir föremål för avskrivning och i många fall innebär avskrivningen bara en bekräftelse på att gäldenären saknar möjlighet att betala sina skulder. I detta ljus kan risken för att tillgången på krediter försämrats framstå som begränsad. Ett antal remissinstanser och Tillväxtanalys framför dock att utredningens förslag skulle kunna påverka kreditgivningen negativt, i synnerhet för företag som redan har det svårt att få krediter. Regeringen delar bedömningen. Att företag på goda villkor ska kunna låna pengar för sin verksamhet är avgörande för ett väl fungerande näringsliv. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att förbättra förutsättningarna för en effektiv kreditmarknad, t.ex. genom den lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2009 och som innebär att företagsinteckningens värde som kreditsäkerhet stärks (se prop. 2007/08:161).

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att bestämmelserna om insolvensprognosen och betalningsplanen bör behållas oförändrade.

Därmed ska de förslag som utredningen lämnar i övrigt inte genomföras. Regeringen kommer nog att följa utvecklingen på området.

5 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2011.

Regeringens bedömning: Det behövs inga övergångsbestämmelser.

Utredningens förslag: Det föreslås att äldre bestämmelser ska gälla beträffande ansökningar om skuldsanering som gjorts före ikraftträdandet.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har någon invändning mot utredningens förslag.

Förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2011. Beträffande övergångsbestämmelser överensstämmer bedömningen med regeringens.

Remissinstanserna: Bortsett från *Skatteverket*, som anser att det bör införas en övergångsbestämmelse, har ingen remissinstans någon invändning mot förslaget eller bedömningen i utkastet till lagrådsremiss.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Lagändringarna bör kunna träda i kraft den 1 juli 2011.

Den nya ordningen i skuldsaneringslagen, som är av materiell innebörd, bör snabbt få genomslag och bör inte förses med några övergångsbestämmelser. I båda de avseenden som ändringar föreslås utökas möjligheten att få skuldsanering jämfört med tidigare. Skulle en gäldenär få avslag för att äldre bestämmelser tillämpats, kommer han eller hon sannolikt att ansöka på nytt och då ändå få frågan prövad enligt de nya reglerna. Det är därför lämpligt att en ansökan direkt kan prövas enligt de nya reglerna.

Det behövs inte heller någon övergångsbestämmelse avseende ändringen i kreditupplysningslagen. När lagändringen träder i kraft bör de uppgifter som träffas av den nya bestämmelsen gallras i enlighet med de tidsfrister som anges där även beträffande näringsidkare.

6 Konsekvenser och kostnader

Regeringens bedömning: Det första året kan reformen väntas innebära en viss ökning av de statsfinansiella kostnaderna. Ändringarna bedöms inte innebära några nämnvärda administrativa kostnader för borgenärer.

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar utredningens bedömning utan någon invändning. *Kronofogdemyndigheten* räknar med

att antalet ansökningar till följd av de ändringar som föreslås kommer att fördubblas, vilket innebär ökade kostnader för myndigheten. *Sveriges Kommuner och Landsting* framhåller att antalet ärenden hos de kommunala budget- och skuldrådgivarna kan väntas öka, vilket innebär ökade kostnader för kommunerna.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss överensstämmer med regeringens utom så till vida att det i utkastet till lagrådsremiss inte görs någon bedömning av kostnaderna för borgenärerna.

Remissinstanserna har, med ett par undantag, inga synpunkter på bedömningen i utkastet till lagrådsremiss. *Regelrådet* avstyrker förslagen med hänvisning till att det saknas en analys av om ändringarna leder till administrativa kostnader för berörda företag. *Skatteverket* anser sig behöva utökat anslag.

Skälen för regeringens bedömning: I de allra flesta fall då en aktiv näringsidkare med regeringens förslag kommer att få skuldsanering kan borgenärernas intäkter på sina fordringar förväntas bli större jämfört med om näringsidkaren i stället skulle ha försatts i konkurs. Däremot kan borgenärernas intäkter väntas minska något som en följd av att skuldernas ålder inte längre ska tillmätas särskild betydelse. Under den tid som en gäldenär för närvarande måste vänta på att skulderna blir så gamla att gäldenären kan få skuldsanering får borgenärerna i vissa fall betalt via löneutmätning. Tidigare beslut om skuldsanering kan dock antas leda till mer samarbetsvilliga gäldenärer och minskad social utslagning.

Det kan också förväntas positiva dynamiska effekter av reformen. En snabbare ekonomisk rehabilitering innebär sannolikt att gäldenärerna i allmänhet kan starta om och försörja sig själva, i stället för att passiviseras. Det leder i sin tur till att gäldenärens förutsättningar att betala mer på skulden ökar. De positiva konsekvenserna av reformen kan inte väntas slå igenom det första året.

Under det första året kan antalet ansökningar om skuldsanering väntas öka samtidigt som antalet ansökningar om verkställighet sannolikt sjunker. Även om medel kan omfördelas inom Kronofogdemyndigheten, fordrar reformen ett ökat anslag till Kronofogdemyndigheten och till kommunerna (se prop. 2009/2010:1, volym 2).

Skatteverket kan visserligen påverkas något av ett ökat antal ansökningar om skuldsanering eftersom verket tillfrågas i ärenden där myndigheter kan väntas ha fordringar. Detta arbete bedöms dock rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Sveriges Kommuner och Landsting anser att utvidgningen till aktiva näringsidkare kan kräva olika kompetenshöjande åtgärder hos dem som handlägger budget- och skuldsaneringsärendena i kommunerna. Det bör här noteras att avsikten inte är att öppna skuldsaneringsförfarandet för fall där det är fråga om komplicerade företagsekonomiska överväganden. Fysiska personer som bedriver näringsverksamhet bedöms för övrigt i första hand vända sig med frågor till sina branschorganisationer eller direkt till Kronofogdemyndigheten.

Ett ökat antal inledda skuldsaneringar kan medföra en viss ökad administration för borgenärerna. Exempelvis sänds Kronofogdemyndighetens förslag om skuldsanering till samtliga kända borgenärer vars fordringar omfattas av skuldsaneringen, med föreläggande för dem att yttra sig över förslaget. Ett uteblivet yttrande hindrar inte ett beslut om

skuldsanering. För de borgenärer som väljer att svara på föreläggandet kan det uppkomma en kostnad. Det är dock fråga om en marginell engångskostnad. En och annan borgenär kan också vilja bevaka att gäldenären inte får väsentligt ökade inkomster under betalningsplanens löptid för att i så fall kunna ansöka om omprövning av beslutet. Borgenärernas deltagande under en skuldsanering är dock mer begränsat än t.ex. under en företagsrekonstruktion eller en konkurs. De administrativa kostnaderna för en borgenär till följd av en skuldsanering bedöms vara mycket begränsade. Utredningens förslag till ändringar skulle leda till fler ansökningar om skuldsanering än de ändringar som föreslås i denna lagrådsremiss och ingen företagargorganisation bedömer att detta skulle innebära någon administrativ nackdel för borgenärerna.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

8 § En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när uppgifter om en fysisk person ska gallras i kreditupplysningsssammanhang.

Genom att den sista meningen i andra stycket flyttas till ett nytt *tredje stycke* blir den särskilda bestämmelsen om gallring av uppgifter om skuldsanering tillämplig oavsett om den fysiska personen är näringsidkare eller inte.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

Ändringen träder i kraft den 1 juli 2011. Bestämmelsen i det nya tredje stycket i 8 § är tillämplig även på uppgifter som har registrerats före ikraftträdandet.

7.2 Förslaget till lag om ändring i skuldsaneringslagen (2006:548)

4 § Skuldsanering får beviljas en gäldenär med hemvist i Sverige som är fysisk person, om

1. gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid, och

2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom eller henne.

Den som är folkbokförd i Sverige *ska* vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 *ska* särskilt beaktas omständigheterna vid *skuldernas* tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Är gäldenären näringsidkare, får skuldsanering beviljas endast om näringsverksamheten är av enkelt slag.

Paragrafen anger de grundläggande förutsättningarna för att skuldsanering ska kunna beviljas. En saklig ändring görs i tredje stycket och ett nytt fjärde stycke införs. Tillsammans med att 5 § upphävs innebär detta att förutsättningarna för näringsidkare att fortsätta att bedriva näringsverksamhet förbättras och att det blir lättare att starta om efter ekonomiska svårigheter.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att skuldernas ålder inte särskilt ska beaktas vid den allmänna skälighetsbedömningen. Avsikten är dock inte att man helt ska bortse från betydelsen av hur gamla skulderna är. Genom ändringen klargörs framför allt att nya skulder inte i sig är ett hinder mot att skuldsanering beviljas. Den som drabbats av en betydande skuldbörda där merparten av skulderna är nya ska alltså inte behöva vänta flera år för att få skuldsanering, om det med hänsyn till övriga omständigheter är skäligt att han eller hon beviljas skuldsanering. Exempelvis ska en företagares skulder som uppkommit kort tid före en konkurs inte hindra en annars motiverad skuldsanering i nära anslutning till konkursen.

I praktiken har övriga omständigheter, inte minst hur och varför skulderna uppkommit, en väsentlig betydelse för hur snart efter en skuldsättning en gäldenär ska få skuldsanering. Har t.ex. en gäldenär på grund av oförutsedda omständigheter tvingats sälja en fastighet med förlust och därigenom fått en stor skuld till banken, är det inte uteslutet att skuldsanering skulle kunna beviljas även om kort tid förflutit sedan skulderna uppkom. Däremot kan det tala emot en skuldsanering om gäldenären nära inpå ansökan om skuldsanering utan rimliga skäl fortsatt att skuldsätta sig sedan han eller hon blivit överskuldsatt.

Ändringen utesluter inte att gamla skulder räknas gäldenären till godo. I allmänhet får behovet av ekonomisk rehabilitering tvärtom då anses särskilt påtagligt. Samtidigt är gamla skulder förstas inte ensamt tillräckligt för att det ska anses skäligt med skuldsanering.

I det nya *fjärde stycket* anges en begränsning när det gäller möjligheten för den som är näringsidkare att beviljas skuldsanering (jfr 5 § som upphävs). En näringsidkare får beviljas skuldsanering endast om näringsverksamheten är av enkelt slag. Begreppet enkelt slag ersätter enkel beskaffenhet i 5 §. Ändringen innebär endast en modernisering och utgör

ingen ändring i sak. Angående innebörden av begreppet, se prop. 2005/06:124 s. 74 och prop. 1995/96:5 s. 167 f. Ofta är rörelser som någon bedriver i eget namn inom tjänstesektorn av sådant slag, t.ex. en frisör, en hantverkare eller en konsult. I regel behövs där sällan några särskilda tillgångar för att driva verksamheten och inköpen är begränsade. Det finns ingen automatisk koppling mellan näringsverksamhetens omfattning och frågan om verksamheten är av enkelt slag eller inte. Även en näringsverksamhet med hög omsättning kan vara av enkelt slag. Risker för komplicerade mellanhavanden i verksamheten ökar dock med verksamhetens omfattning.

De allmänna kraven för skuldsanering i paragrafen måste förstås vara uppfyllda också för att en näringsidkare ska få skuldsanering. Det krävs alltså att det vid en helhetsbedömning anses vara skäligt att bevilja skuldsanering (jfr prop. 2005/06:124 s. 40 f.). Även en näringsidkare som driver en verksamhet som är av enkelt slag kan alltså vara utesluten från möjligheten till skuldsanering.

13 § Om det framgår av ansökan om skuldsanering eller annan tillgänglig utredning att gäldenären inte uppfyller villkoren enligt 4 § eller inte får beviljas skuldsanering på grund av 6 §, ska Kronofogdemyndigheten avslå ansökan.

Om det, sedan beslut har meddelats enligt 14 § andra stycket om att inleda skuldsanering, framkommer att förutsättningarna för skuldsanering enligt denna lag inte är uppfyllda, ska Kronofogdemyndigheten avslå ansökan. Ansökan får också avslås, om gäldenären inte inställer sig personligen vid ett sammanträde eller om gäldenären i övrigt inte medverkar vid ärendets handläggning.

I paragrafen, som reglerar i vilka fall en ansökan om skuldsanering ska avslås, tas hänvisningen till 5 § bort, eftersom den paragrafen upphävs.

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2011.

Ändringarna träder i kraft den 1 juli 2011. De nya bestämmelserna är tillämpliga inte bara på ansökningar som görs detta datum eller senare utan också på ansökningar som kommit in till Kronofogdemyndigheten före den 1 juli 2011.

Sammanfattning av betänkandet Vägen tillbaka för överskuldssatta (SOU 2008:82)

Inledning

Jag fick i april 2007 i uppdrag att överväga hur förfarandet för företagsrekonstruktion kan förbättras och samordnas med konkursförfarandet. I uppdraget ligger att utreda om det är lämpligt att införa ett samlat förfarande för företagsrekonstruktion och konkurs. Jag ska också lämna förslag till lagändringar som innebär att förbudet mot att i konkurs återvinna skatter och avgifter avskaffas.

Enligt mina direktiv ska jag därutöver lämna förslag om skuldnedsättning för överskuldssatta företagare med personligt ansvar för företagets skulder. Vidare ska jag undersöka varför privatpersoner som är så skuldssatta att de inom överskådlig framtid inte kan betala sina skulder (s.k. evighetsgäldenärer) inte söker, eller inte beviljas, skuldsanering. Åtgärder som underlättar för dessa gäldenärer att ta sig ur överskuldssättningen får enligt direktiven föreslås. – De sistnämnda frågorna redovisas i detta delbetänkande.

Skuldnedsättning för personer med skulder från näringsverksamhet

Mitt uppdrag har alltså gått ut på att jag ska lämna förslag om skuldnedsättning för överskuldssatta företagare med personligt ansvar för företagets skulder. I detta sammanhang har det enligt direktiven ankommit på mig att överväga vilka *förutsättningar* som bör gälla för att en näringsidkare ska få skuldnedsättning och vad som i övrigt bör gälla för förfarandet.

När det gäller den lagtekniska lösningen har uppgiften varit att pröva om skuldsaneringslagen (2006:548, här benämnd SksanL) kan göras tillämplig på näringsidkare eller om ett särskilt regelverk bör skapas.

Detta har av mig tolkats på så sätt att ett särskilt regelverk för näringsidkares skuldnedsättning ska övervägas först om skuldsaneringslagen *inte* framstår som ett lämpligt alternativ.

Eftersom jag enligt direktiven särskilt har haft i uppdrag att pröva om förslagen kan gälla generellt för fysiska personer, framstår skuldsaneringslagen dessutom som det naturliga instrumentet om man ska sträva efter en enhetlig lagstiftning, dvs. en lagstiftning som inte gör åtskillnad mellan olika ”kategorier” av överskuldssatta gäldenärer.

Eventuella ändringar i skuldsaneringslagen måste utgå från att skuldnedsättning enligt denna lag ska kunna erbjudas näringsidkare (företagare) som är *fysiska* personer. Jag vill i detta sammanhang peka på att det för *juridiska* personer finns möjligheter att erhålla företagsrekonstruktion av själva verksamheten enligt lagstiftning som inte har privatekonomiska förtecken (se lagen [1996:764] om företagsrekonstruktion, som i likhet med en eventuell lagstiftning om s.k. fristående ackord kommer att bli föremål för särskilda överväganden i mitt slutbetänkande).

Jag drar slutsatsen att möjligheterna att bevilja skuldsanering för *aktiva* näringsidkare inte bör ändras, bl.a. för att handläggningen av ärenden som rör aktiva näringsidkare kan bli synnerligen problematisk och för att

väldigt få fall torde mynna ut i att gäldenären faktiskt erhåller skuldsanering. I enlighet med gällande rätt bör det följaktligen alltså krävas särskilda skäl med hänsyn till näringsverksamhetens ringa omfattning och enkla beskaffenhet för att (aktiva) näringsidkare ska få tillstånd skuldsanering (se 5 § SksanL).

Skuldsaneringslagen innehåller inte någon regel som utgör hinder mot att skuldsanering beviljas för *före detta* näringsidkare, dvs. sådana fysiska personer som har drivit egen rörelse men misslyckats och dragit på sig så stora personliga skulder att reell möjlighet saknas att genom eget arbete betala dessa. Ofta – men inte alltid – har rörelsen avvecklats i samband med en konkurs.

Långvarig överskudsättning bidrar till att passivisera gäldenärer i stor utsträckning. För att öka möjligheterna för en seriös företagare att *snabbt* komma tillbaka efter konkurs, något som lyfts fram som ett viktigt moment i direktiven, anser jag att skuldernas ålder inte längre bör beaktas särskilt vid den allmänna skälighetsbedömning som ska göras i skuldsaneringsärenden. I praktiken ska alltså denna omständighet strykas från uppräknningen i skuldsaneringslagen av omständigheter som särskilt ska beaktas vid skälighetsprövningen (se 4 § tredje stycket). Därmed kommer även överskudsättningens varaktighet – en omständighet som indirekt är knuten till skuldernas ålder – att förlora i betydelse vid prövningen. Vad som nu sagts betyder inte att skuldernas ålder respektive överskudsättningens varaktighet helt kommer att sakna betydelse vid skälighetsprövningen. Att en gäldenär har varit svårt skuldtyngd under lång tid på grund av äldre skuldsättning är naturligtvis en omständighet som bör kunna beaktas i positiv riktning när skuldsanering övervägs. (Behovet av ekonomisk rehabilitering får normalt sett anses särskilt påtagligt då.)

För att öka skuldsaneringslagens tillgänglighet har jag övervägt att sänka det grundläggande kravet på att gäldenären är kvalificerat insolvent till ett krav på ”enbart insolvens” (dvs. samma obeståndskrav som gäller enligt konkurslagen [1987:672]). Jag har emellertid valt att inte ta ett sådant steg. Däremot föreslår jag att lagens krav på kvalificerad insolvens formuleras om jämfört med vad som gäller för närvarande. Skuldsanering ska enligt mitt förslag kunna komma i fråga om gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon *kan antas sakna* förmåga att betala sina skulder *inom de närmaste åren*. Därmed åstadkommer man en förkortning av den ”prognos” som ska göras rörande gäldenärens insolvens, samtidigt som det tydliggörs att det råder en viss bevislättning till gäldenärens förmån.

Det finns i dag inte något hinder mot att en f.d. näringsidkare som har beviljats skuldsanering startar egen rörelse efter skuldsaneringsbeslutet och på nytt blir näringsidkare. I syfte att åstadkomma *bättre* förutsättningar för en f.d. näringsidkare att starta på nytt förhållandevis snart föreslår jag att den betalningsplan som ska bestämmas vid en skuldsanering som huvudregel ska löpa under *tre* år, vilket är en förkortning jämfört med dagens regler (då fem år är den normala löptiden). En ansökan om omprövning av skuldsanering i anledning av väsentligt förbättrade förhållanden ska, i stället för vad som gäller för närvarande, enligt mitt förslag ges in inom tre år medan betalningsplanens löptid ska kunna förlängas till som längst *fem* år.

Det bör inte heller i framtiden vara av avgörande betydelse för ett beslut om skuldsanering att gäldenären har varit försatt i konkurs innan han eller hon ansöker om skuldsanering. Detta är emellertid ett naturligt – och i många fall oundvikligt – steg för en näringsidkare som måste komma till rätta med sin skuldbörda. Till skillnad från skuldsaneringsinstitutet har nämligen konkursinstitutet de instrument som behövs för att hantera kvalificerade insolvensproblem. För att en f.d. näringsidkare ska lotsas in i ett skuldsaneringsförfarande från ett konkursförfarande föreslår jag att konkursförvaltaren till sin slutredovisning ska bifoga en redogörelse för huruvida han har anledning att anta att gäldenären är kvalificerat insolvent i de fall gäldenären är en fysisk person. Konkursförvaltaren ska också redogöra för sådana omständigheter som kommit fram under konkursförvaltningen och som kan antas vara av betydelse för den allmänna skälighetsprövningen för det fall gäldenären ansöker om skuldsanering.

Genom ett förslaget tillägg i skuldsaneringslagen blir det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av konkursärendet en omständighet som ska beaktas särskilt vid den allmänna skälighetsprövningen (se 4 § tredje stycket).

Vad som nu sagts betyder inte att man gör avkall på principen om att gäldenären efter sin förmåga ska medverka i själva skuldsaneringsärendet, bl.a. genom att denne själv ansöker om skuldsanering.

De ovan berörda ändringarna i skuldsaneringslagen får mest konkret betydelse för gäldenärer som i egenskap av näringsidkare i formell mening har ett direkt personligt ansvar för sin rörelses skulder, såsom när en person med enskild firma går i konkurs. Ändringarna i skuldsaneringslagen bör dock gälla även för andra överskuldssatta personer med näringsverksamhetsrelaterade skulder, t.ex. sådana som drivit verksamhet i aktiebolagsform. – Frågan om de förslag som lämnas rörande skuldnedläggning för näringsidkare (och därmed jämställda) kan gälla generellt för fysiska personer behandlas nedan.

Evighetsgäldenärer och skuldsaneringsinstitutet

Av direktiven har, som tidigare nämnts, framgått att de s.k. *evighetsgäldenärernas* situation behöver utredas.

I mitt uppdrag har ingått att undersöka hur många evighetsgäldenärer det kan antas finnas. Svaret på den frågan skulle nämligen kunna ge besked om hur många som i formell mening uppfyller skuldsaneringslagens (nuvarande) kvalificerade insolvensrekvisit, oavsett om skuldbördan är hänförlig till näringsverksamhet eller inte.

Jag har noterat att Kronofogdemyndigheten (KFM) i en rapport nyligen uppskattat att det finns 400 000–600 000 individer i Sverige som kan klassificeras som ”överskuldssatta” (se ”Alla vill göra rätt för sig”, KFM Rapport 2008:1).

”Evighetsgäldenärer” är emellertid en tekniskt avgränsad krets av dem som i KFM:s rapport räknas till de ”överskuldssatta”. Jag har funnit att det saknas förutsättningar att ge något preciserat svar på frågan om evighetsgäldenärernas antal. Någon närmare uppskattning är inte heller möjlig utifrån tillgängliga data. Man måste dock utgå från att antalet evighets-

gäldenärer vid varje given tidpunkt vida överstiger det antal som ansöker om respektive beviljas skuldsanering.

Jag har också haft i uppgift att undersöka anledningen till att evighetsgäldenärerna inte söker eller beviljas skuldsanering.

Svaret på den sistnämnda frågan framgår i viss mån av statistik från KFM. Av denna kan utläsas att det oftast är bristande uppfyllelse av skälighetskravet som leder till avslag på skuldsaneringsansökningarna. Det saknas dock statistik som ger besked om *vilken* omständighet som brukar vara den tyngst vägande faktorn när en skuldsaneringsansökan inte svarar mot skälighetskravet. Sådan statistik torde emellertid inte fylla någon större funktion, eftersom det är en totalbedömning av samtliga omständigheter som ska göras vid den allmänna skälighetsbedömningen.

Några systematiska undersökningar som ger besked om varför många evighetsgäldenärer uppenbarligen inte ens söker skuldsanering har inte gjorts, eftersom det av olika skäl finns anledning att ifrågasätta värdet av sådana undersökningar. Jag har dock funnit en mängd olika faktorer som kan tänkas vara av betydelse när en gäldenär överväger att ansöka om skuldsanering. Min slutsats blir att det inte går att finna något entydigt svar på frågan om varför evighetsgäldenärer inte ansöker om skuldsanering.

Jag har under alla förhållanden haft mandat att föreslå åtgärder för att underlätta för evighetsgäldenärer att ta sig ur överskuldsättningen. Av direktiven har framgått att utgångspunkten i förekommande fall ska vara att evighetsgäldenärernas överskuldsättning helst ska hanteras med tillämpning av insolvensrättsliga regler och principen om likabehandling av borgenärerna samt att en särskild lösning som ska prövas är om de förslag som lämnas i fråga om skuldnedläggning för näringsidkare kan gälla generellt för fysiska personer.

Jag har då funnit att någon särbehandling av evighetsgäldenärer med skulder som hänför sig till näringsverksamhet inte bör komma i fråga. De lagändringar som jag lanserat ovan, som alltså syftar till att underlätta för kvalificerat insolventa företagare att snabbt komma tillbaka efter ett misslyckande, bör gälla *alla* fysiska personer som uppfyller skuldsaneringslagens obeståndskrav, dvs. även sådana vars skulder saknar anknytning till näringsverksamhet.

Andra åtgärder mot överskuldsättning

Enligt direktiven har jag haft möjligheter att föreslå de andra åtgärder än lagstiftning som kan vara motiverade för att komma till rätta med (överskuldssättnings)problemet. De olika förslag som Konsumentverket och Skatteverket har lämnat ska då beaktas (se Konsumentverkets rapport 2003:4 och Skatteverkets redovisning den 27 december 2004).

Mot bakgrund av den korta tid som har stått till mitt förfogande har inte alla åtgärdsförslagen kunnat bli föremål för närmare granskning från min sida. Några av de initiativ på området som oftast dryftas i den allmänna debatten behandlas dock ingående i delbetänkandet, närmare bestämt frågor som rör ”absolut” preskription av civilrättsliga fordringar, avräkningsreglerna vid utmätning, tidsgränser för indrivning, KFM:s

möjlighet att ex officio ta upp preskriptionsfrågor, räntebegränsningar av olika slag, ”sociala lån”, garantier för saneringslån samt beloppsgränsen för förenklad kreditprövning.

Mina direktiv tar sikte på evighetsgäldenärerna, som alltså är en tekniskt avgränsad kategori bland de överskuldssatta. En gemensam faktor när det gäller flera av de nyss nämnda myndighetsförslagen är dock att de inte begränsar sig till evighetsgäldenärernas situation.

Jag konstaterar att jag inte är övertygad om att något av de nämnda lagstiftningsinitiativen kan ligga till grund för lagstiftning som ger ett otvetydigt gynnsamt totalresultat från ett individinriktat respektive samhälleligt perspektiv *parallellt* med de nu föreslagna ändringarna av skuldsaneringslagen. Under alla omständigheter anser jag att det finns skäl att först avvakta effekterna av dessa ändringar.

Min förhoppning är likväl att probleminventeringen och analysen som gjorts i delbetänkandet av de åtgärdsförslag som Konsumentverket och Skatteverket har lämnat ska kunna vara av värde i den mån en handlingsplan för insatser mot överskuldssättningsproblemen upprättas eller frågorna blir föremål för utredningsarbete i särskild ordning i framtiden. Min bedömning är nämligen att en eventuell ändring av avräkningsreglerna, liksom en regel om att preskription ska beaktas ex officio av KFM under verkställighetsstadiet, bör bli föremål för överväganden i samband med den kommande översynen av utsökningsbalken. Samtidigt bör en eventuell ändring av kreditprövningsreglerna kunna bli föremål för överväganden i samband med en översyn av konsumentkreditlagen. Jag kommer därutöver till slutsatsen att regler om absolut preskription av civilrättsliga fordringar inte för närvarande bör komma i fråga. Regler om tidsgränser för indrivning, om rätetetak av olika slag, om sociala lån och om garantier för saneringslån bör enligt min mening inte införas.

Förslagets konsekvenser

Vid konsekvensanalysen av förslagen, främst rörande effekterna på antalet ansökningar och beträffande de resursförstärkningar som kan krävas, har jag erhållit hjälp av KFM.

Lagförslagen syftar till att ge fler personer möjligheten att erhålla skuldnedläggning genom skuldsanering, något som givetvis förutsätter att fler gäldenärer ansöker om skuldsanering.

Enligt de uppskattningar och antaganden som KFM gjort kommer 13 300–26 600 personer att ansöka om skuldsanering det första året efter ikraftträdandet för det fall förslagen genomförs. (Som en jämförelse kan nämnas att knappt 7 000 ansökningar gjordes år 2007.) Detta ställer krav på ekonomiska satsningar på den kommunala budget- och skuldrådgivningen, men också på att främst KFM:s organisation stärks kraftigt. De samhällsekonomiska besparingar som samtidigt görs lär enligt min uppfattning dock inte understiga de ekonomiska satsningar som kan krävas för att möta den förväntade ökningen av antalet ansökningar.

Möjligen kan man utgå från att ändringarna i skuldsaneringslagen leder till en viss skärpning av kreditgivningen. Jag gör likväl bedömningen att kreditlivet torde påverkas i relativt liten utsträckning av mina förslag,

bl.a. för att skuldsaneringsinstitutet i vart fall hittills inte har gett någon märkbart negativ effekt på möjligheterna att få krediter. Bilaga 1

1 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Härigenom föreskrivs att 8 § kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §²

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. En uppgift om skuldsanering ska dock alltid gallras senast *fem* år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. En uppgift om skuldsanering ska dock alltid gallras senast *tre* år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 9 kap. 19 § första stycket andra meningen sekretesslagen (1980:100). En uppgift som inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
2. För uppgifter om skuldsanering som avser beslut meddelade enligt skuldsaneringslagen (1994:334) eller enligt skuldsaneringslagen (2006:548) i dess lydelse före den 1 januari 2010 gäller äldre bestämmelser.

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

² Senaste lydelse 2008:215.

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 17 § konkurslagen (1987:672) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

17 §

Förvaltaren *skall* till sin slutredovisning bifoga en redogörelse för de åtgärder som han har vidtagit för att efterforska sådan brottslig gärning som avses i 16 § första stycket och sådant förfarande som avses i andra stycket samma paragraf samt resultatet av dessa efterforskningar.

Förvaltaren *ska* till sin slutredovisning bifoga en redogörelse för de åtgärder som han *eller hon* har vidtagit för att efterforska sådan brottslig gärning som avses i 16 § första stycket och sådant förfarande som avses i andra stycket samma paragraf samt resultatet av dessa efterforskningar.

Förvaltaren ska till sin slutredovisning även bifoga en redogörelse för huruvida han eller hon har anledning att anta att en gäldenär som är en fysisk person är så skuldsatt som avses i 4 § första stycket 1 skuldsaneringslagen (2006:548). Förvaltaren ska dessutom redogöra för sådana omständigheter som kan vara av betydelse vid en bedömning enligt 4 § första stycket 2 skuldsaneringslagen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
 2. För ett konkursärende som anhängiggjorts före ikraftträdandet tillämpas 7 kap. 17 § i dess äldre lydelse.

Härigenom föreskrivs att 4, 9, 24 och 26 §§ skuldsaneringslagen (2006:458) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Skuldsanering får beviljas en gäldenär med hemvist i Sverige som är fysisk person, om

1. gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon *inte* kan antas *ha* förmåga att betala sina skulder inom *överskådlig tid*, och

2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom eller henne.

Den som är folkbokförd i Sverige *skall* vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 *skall* särskilt beaktas *skuldernas ålder*, omständigheterna vid *deras* tillkomst, *de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser* och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

1. gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon kan antas *sakna* förmåga att betala sina skulder inom *de närmaste åren*, och

2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom eller henne.

Den som är folkbokförd i Sverige *ska* vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 *ska* särskilt beaktas omständigheterna vid *skuldernas* tillkomst, *det sätt på vilket gäldenären har förhållit sig till sina borgenärer* och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering *och ett konkursärende som har föregått detta*.

9 §

Vid en skuldsanering *skall* det bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 7 § *skall* omfattas av skuldsaneringen,

2. vad som enligt 8 § *skall* gälla för dem,

3. vilket belopp som *skall* fördelas mellan borgenärerna, och

4. en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran *skall* betalas.

Det belopp som *skall* fördelas mellan borgenärerna *skall* bestämmas så att skuldsaneringen tar i

Vid en skuldsanering *ska* det bestämmas

1. vilka fordringar som enligt 7 § *ska* omfattas av skuldsaneringen,

2. vad som enligt 8 § *ska* gälla för dem,

3. vilket belopp som *ska* fördelas mellan borgenärerna, och

4. en betalningsplan som visar när och hur kvarstående belopp av varje borgenärs fordran *ska* betalas.

Det belopp som *ska* fördelas mellan borgenärerna *ska* bestämmas så att skuldsaneringen tar i

anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som *skall* förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Därvid *skall* bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp vara vägledande. Det får bestämmas vid skuldsaneringen att förbehåll även *skall* göras för betalning av en fordran som, enligt 7 § tredje stycket eller beslut som fattas med stöd av 7 § andra stycket, inte omfattas av skuldsaneringen.

Av fördelningen enligt första stycket 3 *skall* det framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som *skall* kvarstå.

Den betalningsplan som *skall* bestämmas enligt första stycket 4 *skall* löpa under *fem* år, om det inte finns *särskilda* skäl att bestämma en kortare tid.

anspråk gäldenärens samtliga tillgångar och inkomster efter avdrag för vad som *ska* förbehållas gäldenären för dennes och dennes familjs försörjning. Därvid *ska* bestämmelserna i 7 kap. 4 och 5 §§ utsökningsbalken om förbehållsbelopp vara vägledande. Det får bestämmas vid skuldsaneringen att förbehåll även *ska* göras för betalning av en fordran som, enligt 7 § tredje stycket eller beslut som fattas med stöd av 7 § andra stycket, inte omfattas av skuldsaneringen.

Av fördelningen enligt första stycket 3 *ska* det framgå hur stor procentandel av fordringarnas belopp som *ska* kvarstå.

Den betalningsplan som *ska* bestämmas enligt första stycket 4 *ska* löpa under *tre* år, om det inte finns *synnerliga* skäl att bestämma en kortare tid.

24 §¹

På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av ett beslut om skuldsanering kan Kronofogdemyndigheten upphäva beslutet eller, i fall som avses i 4 och 5, ändra det som har bestämts i en fråga som avses i 9 § första stycket 2–4, om

1. gäldenären

a) har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,

b) har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning, eller

c) i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på skuldsaneringsfrågans avgörande,

2. gäldenären i sin ansökan om skuldsanering eller annars under ärendets handläggning medvetet har lämnat oriktiga uppgifter till men för borgenären,

3. gäldenären har lämnat oriktig uppgift till ledning för myndighets beslut i fråga om skatt eller avgift som omfattas av skuldsaneringen eller underlåtit att lämna uppgift trots att gäldenären är uppgiftsskyldig och den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten medfört att ett beslut blivit felaktigt eller inte fattats,

4. gäldenären inte följer betalningsplanen, såvida avvikelserna inte är ringa, eller

¹ Senaste lydelse 2006:745.

5. gäldenärens ekonomiska förhållanden har väsentligen förbättrats efter beslutet om skuldsanering och detta beror på omständigheter som inte kunnat förutses vid beslutet.

I fall som avses i första stycket 5 *skall* ansökan ges in inom *fem* år från dagen för skuldsaneringen. Om löptiden för betalningsplanen har förlängts enligt 26 §, gäller i stället den tiden.

I fall som avses i första stycket 5 *ska* ansökan ges in inom *tre* år från dagen för skuldsaneringen. Om löptiden för betalningsplanen har förlängts enligt 26 §, gäller i stället den tiden.

Upphävs ett beslut om skuldsanering, blir en borgen eller annan säkerhet som tredje man har ställt för betalning av belopp som avses i 9 § första stycket 3 ogiltig, om inte tredje mannen kände till eller borde känt till de omständigheter som anges i första stycket 1 eller medverkade till att gäldenären åsidosatt sina förpliktelser enligt första stycket 2.

26 §

Vid ändring av ett beslut om skuldsanering får löptiden för betalningsplanen förlängas till som längst *sju* år.

Vid ändring av ett beslut om skuldsanering får löptiden för betalningsplanen förlängas till som längst *fem* år.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande beträffande ansökningar om skuldsanering som gjorts före ikraftträdandet.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av Sveriges Riksbank, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Göteborg, Stockholms tingsrätt, Gotlands tingsrätt, Lunds tingsrätt, Malmö tingsrätt, Luleå tingsrätt, Domstolsverket, Brottsförebyggande rådet, Finansinspektionen, Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Konkurrensverket, Verket för näringslivsutveckling – Nutek, Konsumentverket, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Huddinge kommun, Hudiksvalls kommun, Jönköpings kommun, Karlstads kommun, Malmö kommun, Skellefteå kommun, Stockholms kommun, Åmåls kommun, Sveriges Kommuner och Landsting, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Svenska Bankföreningen, Rekonstruktör- och konkursförvaltarkollegiet (REKON) i Sverige, Finansbolagens förening, Svensk Inkasso, Sveriges konsumenter, Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst, Föreningen Sveriges kronofogdar och Föreningen Insolvens.

Landsorganisationen i Sverige, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Försäkringsförbundet, Svensk Handel, Arboga kommun, Malung-Sälens kommun, Stiftelsen Ackordscentralen och Konsumenternas Bank- och finansbyrå har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Yttranden har också inkommit från Familjeslanten, Nätverket Fattiga Riddare och Insolvens Stockholm.

1 Förslag till lag om ändring i kreditupplysningslagen (1973:1173)

Häri genom föreskrivs att 8 § kreditupplysningslagen (1973:1173)¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2009/10:151 Föreslagen lydelse

8 §

En uppgift om en fysisk person ska gallras när det inte längre är nödvändigt att bevara uppgiften med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes. *Gäller uppgiften skuldsanering, ska den gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.*

En uppgift om en fysisk person som inte är näringsidkare ska gallras senast tre år efter den dag då den omständighet inträffade eller det förhållande upphörde som uppgiften avser. Rör uppgiften en begäran om eller ett utlämnande av en kreditupplysning, ska den dock gallras senast ett år efter den dag då begäran framställdes.

En uppgift om skuldsanering ska gallras senast fem år efter den dag då skuldsaneringen beviljades eller, om en betalningsplan enligt skuldsaneringslagen (2006:548) löper under längre tid, senast den dag då planen löper ut.

En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten i dess verksamhet med indrivning och utsökning ska gallras när den inte omfattas av undantaget från sekretess i 34 kap. 1 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En uppgift som har inhämtats från Kronofogdemyndigheten ska också gallras när den har blockerats av Kronofogdemyndigheten med stöd av 3 kap. 3 a § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet.

¹ Lagen omtryckt 1981:737.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Härigenom föreskrivs i fråga om skuldsaneringslagen (2006:548)

dels att 5 § ska upphöra att gälla,

dels att 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Skuldsanering får beviljas en gäldenär med hemvist i Sverige som är fysisk person, om

1. gäldenären är på obestånd och så skuldsatt att han eller hon inte kan antas ha förmåga att betala sina skulder inom överskådlig tid, och

2. det är skäligt med hänsyn till gäldenärens personliga och ekonomiska förhållanden att skuldsanering beviljas honom eller henne.

Den som är folkbokförd i Sverige *skall* vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 *skall* särskilt beaktas *skuldernas ålder*, omständigheterna vid *deras* tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Den som är folkbokförd i Sverige *ska* vid tillämpningen av första stycket anses ha hemvist i Sverige.

Vid tillämpningen av första stycket 2 *ska* särskilt beaktas omständigheterna vid *skuldernas* tillkomst, de ansträngningar gäldenären har gjort för att fullgöra sina förpliktelser och det sätt på vilket gäldenären har medverkat under handläggningen av ärendet om skuldsanering.

Är gäldenären näringsidkare, får skuldsanering beviljas endast om näringsverksamheten är av enkelt slag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.

Förteckning över remissinstanserna (utkast till lagrådsremiss)

Bilaga 5

Efter remiss har yttranden över utkastet till lagrådsremiss avgetts av Sveriges Riksbank, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Lunds tingsrätt, Malmö tingsrätt, Luleå tingsrätt, Domstolsverket, Finansinspektionen, Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Konsumentverket, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges advokatsamfund, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Svenska Bankföreningen, FöretagarFörbundet, Rekonstruktör- och konkursförvaltarcollegiet (REKON) i Sverige, Finansbolagens förening, Stiftelsen Ackordscentralen, Svensk Inkasso, Regelrådet, Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst, Föreningen Sveriges kronofogdar och Riksförbundet Insolvens.

Gotlands tingsrätt och Svensk Handel har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Yttranden har också inkommit från Fattiga riddare Stockholm och Svenska Fondhandlareföreningen.